

5. Юридическая научная библиотека // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.lawlibrary.ru/>

6. ЗУ «Про Національну поліцію» // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#n162>

Христов Олександр Леонідович

доцент кафедри криміналістики,
судової медицини та психіатрії
факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування

Настич Тетяна Миколаївна

курсант 3 курсу факультету підготовки
фахівців для органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ТИПОВІ ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ ОДОРОЛОГІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Протягом довгого часу серед науковців та працівників практичних підрозділів правоохоронних органів ведеться жвава дискусія з приводу можливих напрямків використання у кримінальному судочинстві інформації, одержаної у результаті дослідження запахових слідів і до сьогодні не вироблено єдиної позиції у цьому питанні.

Поряд з цим, на початковому етапі розслідування окремих видів злочинів поширеними є випадки відсутності будь-яких слідів злочину, або їх недостатності для висунення версій та планування розслідування, адже кожен злочинець намагається на місці вчинення злочину замаскувати, знищити та приховати сліди. Часто відсутність класичних слідів злочину компенсується наявністю запахових слідів. У таких типових ситуаціях, актуальним і доречним є наявність вичерпних можливостей використання у кримінальному провадженні одорологічної інформації.

Однак, одним із проблемних питань використання в оперативно-слідчій діяльності одорологічної інформації є час збереження запахів і їх придатності для ідентифікації.

Слід сказати, що з часу перших згадок в науковій літературі відомостей про можливість ототожнення за запаховими слідами, методика вилучення та збереження одорологічної інформації дещо розширила свої можливості.

Так, в науковій літературі згадується, що для пошуку «за гарячими слідами» одорологічну інформацію можна використовувати трохи більше ніж через 20 годин з моменту утворення запаху. Поряд з цим, у 1994 році на кафедрі криміналістики Української академії внутрішніх справ була

розроблена методика, що дозволила розширити часовий діапазон консервації, дослідження й використання запаху в слідчій практиці [1, с. 23].

Сьогодні це питання знайшло відображення у створенні відповідних установ. Так, на теперішній час в Україні працює три лабораторії по ідентифікації запахових слідів: в Вінницькій, Житомирській та Миколаївській області в складі Державного науково-дослідного експертно-криміналістичного Центру [2].

Іншою проблемою можна визначити і відсутність досконалої методики ідентифікації запаху.

З цього приводу доречним буде сказати, що індивідуальний запах будь-якого об'єкта, а людини особливо, не можна відтворити шляхом простого синтезу відповідних його компонентів. Його характеризує не стільки кількісний і якісний склад, скільки специфічний «букет». Спроби відтворення «букета» шляхом змішування компонентів запаху у відповідних пропорціях не увінчалися успіхом [3].

В Україні питання про наявність чи відсутність запаху конкретної людини в запахових слідах вирішується шляхом застосування спеціально підготовлених собак-детекторів методом порівняння в стаціонарних умовах вилучених проб із запаховими зразками осіб, що перевіряються. Джерелами запахів для одержання проб, придатних для дослідження, служать кров, піт (на предметах особистого побуту), волосся, недопалки, а також предмети людини, що знаходилися в контакті з тілом тривалий час (зброя, знаряддя злочину, оббивка сидінь і т.д.), її сліди на ґрунті й снігу.

Зазначимо, що думки вчених стосовно можливості застосування такого методу ідентифікації й використання у якості доказового у кримінальному провадженні займають дві діаметрально протилежні сторони. Так, В.І. Шиканов і Н.Н. Тарнай вважають, що результати застосування службово-розшукової собаки не можуть розглядатися як доказ, оскільки в вичерпному переліку джерел судових доказів (засобів доказування) закон собаку-шукача не згадує [4].

На нашу думку, у цьому контексті, слід акцентувати увагу й на іншій проблемі, яка стосується поведінкової реакція собаки-детектора, зокрема не виключеним є можливість хибної реакції тварини у зв'язку із впливом сторонніх факторів біологічного, кліматичного, звукового чи іншого характеру.

З цього приводу А. І. Вінберг, В. Д. Арсен'єв та інші прибічники використання в доказуванні одорологічного методу неодноразово підкреслювали, що дія собаки, як і будь-який доказ, підлягає оцінці в сукупності з іншими доказами, тобто, в кінцевому рахунку, тільки суд може в кожному конкретному випадку вирішити питання про доказове значення результатів проведення зазначеного виду експериментальних дій і оцінити їх у сукупності з іншими наявними у справі доказами [5].

Не заперечуючи думки дослідників, слід зазначити, що у судовій практиці широко використовуються як докази результати проведення ДНК-експертиз. Однак експерти при проведенні експертизи ДНК зазначають 99,99999 відсоткову точність (правильність) позитивного висновку встановлення батьківства, зробленого у результаті відповідних досліджень.

Перекладаючи думки вчених на сучасний стан законодавчого забезпечення кримінального судочинства України, можна сказати, що одорологічний метод може бути застосований в рамках однієї із визначених Кримінальним процесуальним кодексом України слідчих (розшукових) дій, а саме слідчого експерименту. Результати такого експерименту завжди носять очевидний для всіх його учасників характер, не вимагають пояснення, приймаються як даність. Цей результат може виступати в формі поведінкових актів, наприклад, певної реакції на який-небудь подразник: звуковий, запаховий, словесний і т. д. Об'єктом спостереження при провадженні слідчого експерименту з використанням біодетектора-собаки буде поведінка собаки. Необхідна зміна умов дослідів досягається застосуванням декількох собак і зміною розташування об'єктів - запахоносіїв. Однаковість або неоднаковість результатів дослідів фіксується в протоколі експерименту і враховується при оцінці доказового значення цих результатів слідчим або судом за загальними правилами оцінки результатів слідчого експерименту, оцінки доказів [3].

Висновок. Отже, проблема застосування одорологічного методу в доказуванні до сьогодні перебуває на стадії обговорення і вирішення. Щоб вирішити суперечки про допустимість одорологічної експертизи, необхідним є винайдення сучасної методики дослідження запахових слідів, яка б надала можливість зі стовідсотковою долею вірогідності стверджувати про правильність висновків і виключала можливість допущення ймовірних похибок.

Вирішення проблеми у запропонованому напрямку надасть змогу підвищити ефективність та результативність розслідування злочинів і набуде широкого використання у практичній діяльності слідчих та оперативних підрозділів наряду з інформацією, отриманою за слідами рук, ніг, взуття, транспортних засобів та ін.

1. Биленчук П.Д., Золотар Н.С., Коваленко Е.Г. Криминалистическая одорология в раскрытии и расследовании преступлений. К.: РИО МВД Украины, 1994. 60 с.

2. Пиріг І.В. Теоретико-прикладні проблеми експертного забезпечення досудового розслідування : монографія. Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2015. 432 с.

3. Винберг А.И. К вопросу об органолепτικο-одорологической экспертизе // Актуальные вопросы теории судебной экспертизы. М. ВНИИСЭ МЮ СССР. 1976. Тр. ВНИИСЭ № 21. С. 54-81.

4. Гарнаев Н.Н., Шиканов В.И. Запаховые микроследы: криминалистическое значение. Процессуальный статус, возможность исследования на идентичность. Учебное пособие по спецкурсу : Расследование убийств. Иркутск, 1974. 82 с.

5. Винберг А.И. Криминалистическая одорология // Криминалистика на службе следствия. Вильнюс. 1967. С. 5-18.

Цісар Богдана Олександрівна

курсант 2-го курсу
факультету економіко- правової безпеки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:
професор кафедри адміністративного права, процесу та
адміністративної діяльності, доктор юридичних наук,
професор, полковник поліції

Миرونюк Р.В.

СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ ДІТЕЙ ВІД НАСИЛЬСТВА В СІМ'Ї

Діти – це особлива частина суспільства, якій притаманні особлива поведінка, необхідна любов, турбота та опіка. Внаслідок свого становища діти потребують особливого підходу, соціального захисту та поваги до їхніх прав.

Жорстоке поводження з дітьми і нехтування їх інтересами можуть мати різні види і форми, але їх наслідки завжди завдають серйозної шкоди здоров'ю, розвитку і соціалізації дитини, нерідко складають загрозу її життю чи навіть, спричиняють смерть. За статистикою зі 100 випадків фізичного насильства над дітьми приблизно 1-2 закінчуються смертю жертви [1].

Загальні аспекти проблеми насильства над дітьми вивчали провідні науковці: Т. Алексеєнко, О. Безпалько, Н. Максимова та ін. Питання насильства над дитиною в сім'ї висвітлені в роботах таких науковців і практиків, як Н. Абдель-Хаді, Л. Алексеєва та ін.

Взагалі виділяють три основні види насильства: фізичне, психічне та сексуальне. Хоча зазвичай дитина-жертва страждає одночасно від декількох видів насильства.

Фізичне насильство – нанесення дитині батьками чи особами, що їх замінюють, вихователями чи іншими особами фізичних травм, різних тілесних ушкоджень, що завдають збиток здоров'ю дитини, порушують її розвиток і позбавляють життя (ці дії можуть здійснюватися у формі побиття, катування, штовхань, у вигляді ударів, ляпасів, припікання гарячими предметами, рідинами, використання усіяких предметів як знаряддя бузувірства). Фізичне насильство включає також залучення дитини до вживання наркотиків, алкоголю, пропонування їй отруйних засобів чи